

Borgerpanel

Frivillighed

Undersøgelse 2, november 2012

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Indledning.....	4
Et signalement af det frivillige Bornholm	5
Hvad arbejder de frivillige med?	6
Hvilke opgaver løser de frivillige?	7
Flere frivillige – hvordan?	10
Hvad kan motivere de frivillige til at arbejde mere frivilligt?	10
Hvad med de der ikke er frivillige?	10
Et konkret forslag	11
Frivillige og de kommunale opgaver.....	13
Hvad med os selv?.....	13
Kan man stille krav om frivillighed?	14
Hvornår er det frivilligt?	15
Økonomien og ansvaret.....	15
Ideer om frivillighed fra borgerpanelet	17
Citater om frivillighed fra borgerpanelet	19
Liste over figurer.....	21

Indledning

Danskerne arbejder meget inden for det frivillige område, og danskerne er generelt positivt stemt overfor det frivillige arbejde. 1,9 mio. danskere over 16 år var i løbet af 2010 engageret i frivilligt arbejde. Dertil kommer at 68 % af danskerne ville engagere sig, hvis de blev spurgt (Socialministeriet, 2011). Danskerne er indstillet på at yde en indsats for samfundet, der rækker ud over deres almindelige arbejde.

Det frivillige arbejde favner utrolig bredt både i forhold til opgaver og arbejdsområder, og mange af de frivillige er frivillige flere steder.

Det frivillige arbejde har fået megen opmærksomhed gennem de seneste år, især i relation til det pres den offentlige sektor er sat under. Der er udgivet mange debatbøger og artikler, der alle handler om det samme emne, nemlig forholdet mellem den store arbejdskraftressource de frivillige udgør og de velfærdsopgaver kommunerne prioriterer i de årlige budgetter.

For er de frivillige løsningen på de udfordringer den offentlige sektor står over for? Debatten viser, at holdningerne er delt. På den ene side er de økonomiske og demografiske udfordringer håndgribelige, men på den anden side er den frivillige sektor jo netop drevet af andet end økonomiske logikker.

Borgerpanelundersøgelsen om frivillighed i Bornholms Regionskommune giver et billede af hvilke holdninger, der er til frivillighed på Bornholm. Dermed giver den læseren borgerpanelets svar på nogle af de store dilemmaer i debatten om frivillighed og det offentlige.

Undersøgelsen er et eksempel på en tidlig borgerinddragelse, hvor borgerne tages med på råd inden der lægges konkrete planer på bordet. Der er med andre ord ikke udarbejdet forslag eller planer for inddragelse af frivillige i opgaveløsningen eller noget lignende.

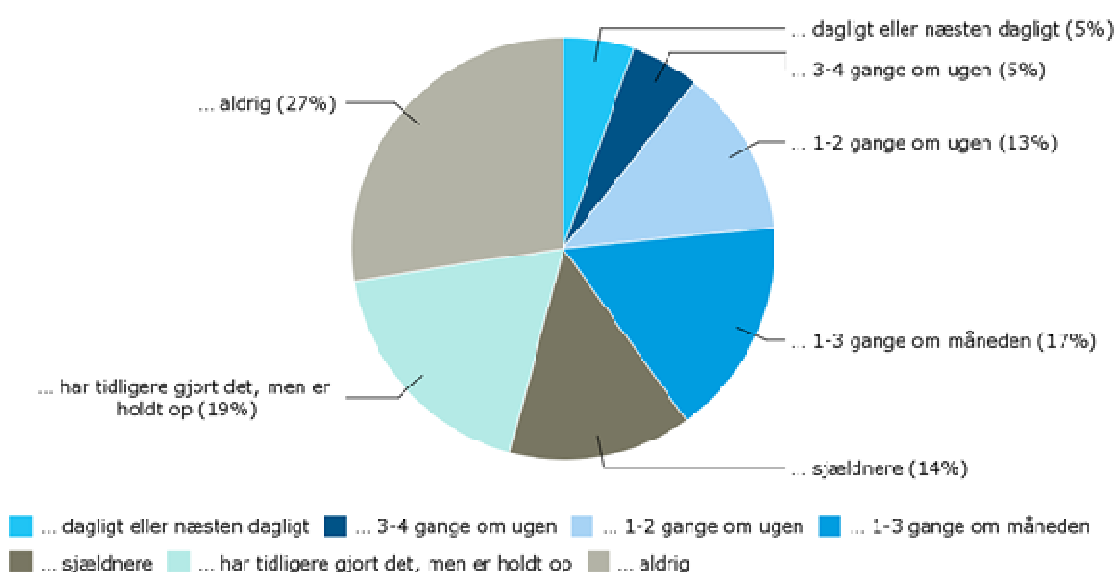
Undersøgelsens resultater vil derfor danne grundlag for den videre debat i kommunalbestyrelsen og udvalgene, om det frivillige arbejde på Bornholm.

Definition af frivilligt arbejde i denne undersøgelse:

Frivilligt arbejde [...] defineres som en ulønnet indsats, der er til gavn for andre end en selv (eller ens familie), og som er organiseret formelt i en frivillig organisation

Et signalement af det frivillige Bornholm

Bornholmerne er meget engageret i frivilligt arbejde: over halvdelen (54 %) af de adspurgte angiver, at de er frivillige, mens 19 % angiver at de har været frivillige, men er holdt op af den ene eller den anden årsag. Set i forhold til den seneste undersøgelse på landsplan, ligger bornholmerne dermed 11 procentpoint højere end landsgennemsnittet. Der har dog været forskelle i spørgsmålsformuleringen, der kan have indflydelse på fordelingen, men næppe nok til at sige, at bornholmerne ikke ligger over gennemsnittet.

Figur 1 Spørgsmål: Ud fra denne definition, hvor ofte arbejder du da frivilligt?

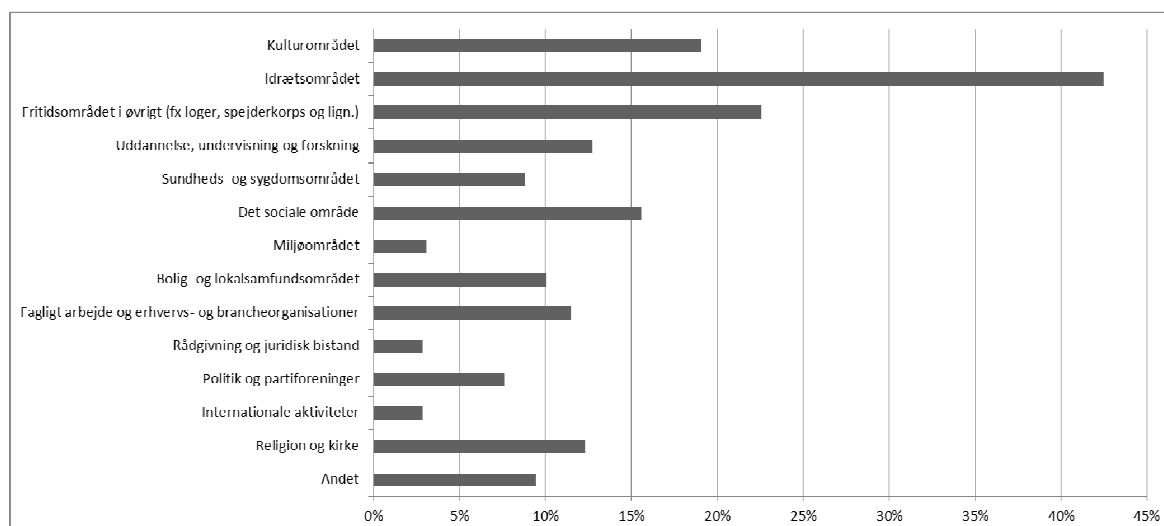
Det ser også ud til at frekvensen stiger med alderen. 31 % af de ældre (66+) angiver, at de arbejder frivilligt på ugentlig basis. Tallene for de øvrige er 17 % for de 18-35 årige, stigende til 22 % for de 36-65 årige. Årsagen til dette er sandsynligvis, at en stor del af borgerne ikke længere er erhvervsaktive efter folkepensionsalderen, og dermed har bedre tid til at engagere sig i frivilligt arbejde.

Der er en vis sammenhæng mellem uddannelse og engagement i frivilligt arbejde. Der er en tendens til, at videregående uddannelse medfører mere engagement. De korte og de lange videregående uddannelser ligger særligt højt: her er henholdsvis 61 og 68 % aktive inden for det frivillige område.

Undersøgelsen afspejler, at den frivillige indsats bliver en fast del af manges liv. 63 % af de frivillige har været frivillige i mere end 5 år, og inden for aldersgrupperne er det et stigende tal. Det er således 72 % af de frivillige over 66 år, der har været det i mere end 5 år.

Hvad arbejder de frivillige med?

De frivillige bornholmere er fortrinsvis frivillige indenfor idræt. 43 % af de frivillige er eller har været aktive inden for idrættens område. Omregner man procenttallene svarer de til, at over 10 000 bornholmere over 18 år er eller har været frivillige inden for idrætsområdet (det samme som 31 % af den samlede voksne befolkning).

Figur 2 Inden for hvilke områder har du udført frivilligt arbejde?

Som det ses af figuren er de største områder, foruden idrætten, det øvrige fritidsområde, kulturområdet og det sociale område.

Der er tydelig sammenhæng mellem hvilke områder man arbejder frivilligt inden for, og hvilken livssituation og alder man er i. De følgende betragtninger skal ses som udtryk for den fordeling, der er i fx aldersgruppen, og ikke en talværdi.

Det aldersmønster man bl.a. kan se er, at nogle områder har en stor andel af de ældre og en lille andel af de unge som aktive frivillige. Dette gælder områderne:

- Kultur
- Sundhed og sygdom
- Bolig og lokalsamfund
- Fagligt arbejde

Modsat ovenstående er der også områder, hvor en større andel af de unge end de ældre angiver, at de er aktive frivillige. Dette gælder områderne:

- Idræt
- Miljø

Der er også områder, hvor det især er midtergruppen (de 36-65 årige), der har en lavere andel der er frivillige. Dette gælder områderne:

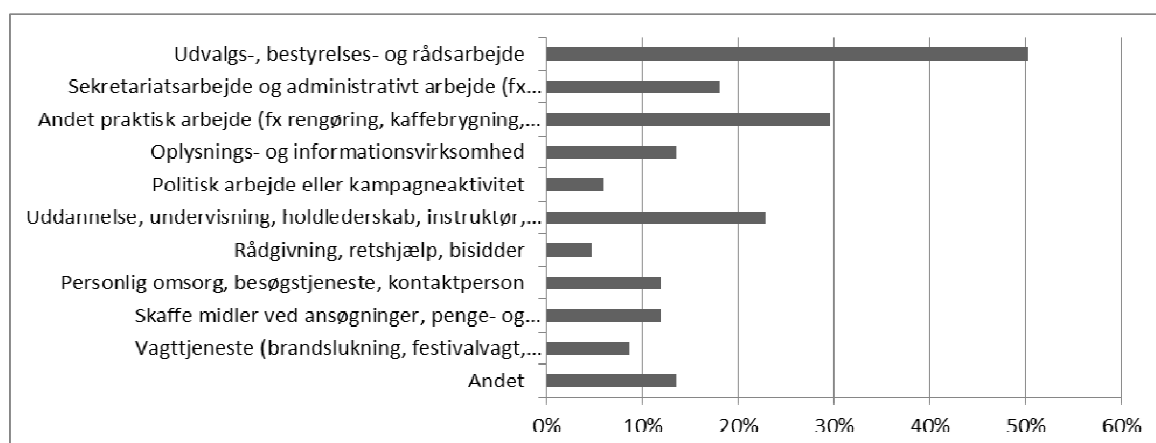
- Øvrig fritid
- Religion og kirke
- Politik- og partiforeninger

Udover alder spiller køn også en rolle. Nedenfor ses en fortegnelse over kønsfordelingen på de forskellige områder. Som det ses er der forskel på kønnene, idet andelen af kvinder på det sociale område, sygdoms- og sundhedsområdet og inden for kirke og religion, er væsentligt større end andelen af mænd. Det modsatte gør sig gældende inden for fx fagligt arbejde, bolig- og lokalsamfundsområdet samt rådgivning og juridisk bistand, hvor mændenes andel er forholdsvis større.

Ikke overraskende kan det nævnes, at andelen af de frivillige blandt børnefamilier er markant på idrætsområdet, hvor det er helt op til 63 % af de frivillige (forældre til børn mellem 6-15 år) der er aktive på idrætsområdet.

Hvilke opgaver løser de frivillige?

Udvalgs- og bestyrelsesarbejde er det mest almindelige blandt de frivillige; ca. 50 % angiver, at de har dette som opgave. Derefter kommer praktisk arbejde (30 %) og uddannelse, instruktør, træner (23 %).

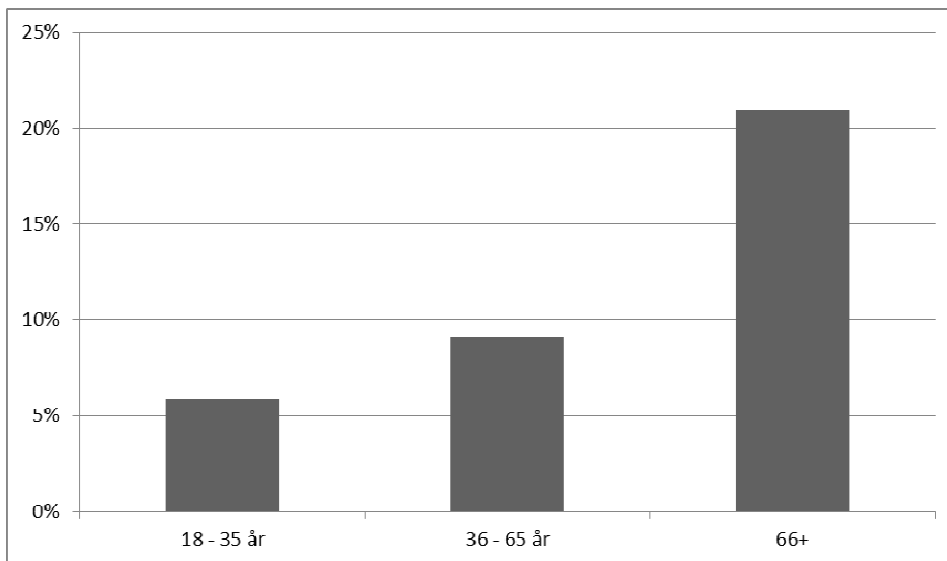

Figur 3 Spørgsmål: Hvilken form for frivilligt arbejde udfører du? (Der kunne i dette spørgsmål angives flere svar)

Det er tydeligt, at alder og livssituation endnu engang spiller en stor rolle i, hvordan man arbejder frivilligt.

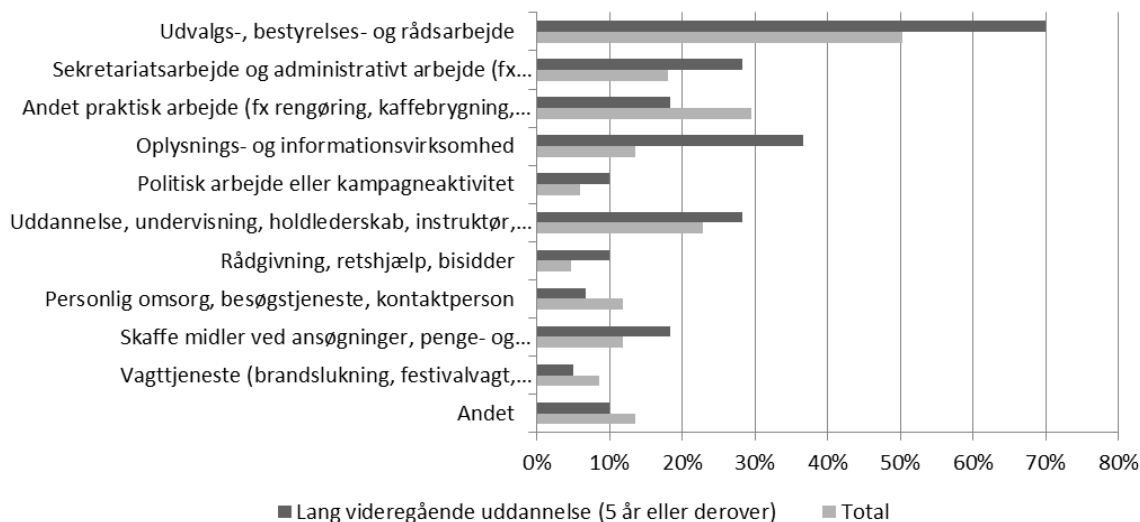
Undersøgelsen viser, at man typisk begynder med praktiske opgaver og træner-/instruktørhverv i de unge år, og derefter flytter sig videre til bestyrelsesarbejdet. Dette er umiddelbart ikke overraskende, da udvalgsarbejdet er en tillidspost, som man gør sig fortjent til gennem arbejdet i foreningen eller organisationen.

Udover denne aldersbetingede bevægelse, sker der en tilsvarende bevægelse vedrørende personlig omsorg, besøgstjeneste, kontaktperson, hvor andelen af de frivillige vokser kraftigt med alderen. Blandt de 18-35-årige er det 6 %, der angiver, at de udfører opgaver af denne type. Andelen stiger til 9 % for aldersgruppen 36-65 år, og for aldersgruppen over 66 år, vokser den til 21 %.

Figur 4 Andel af aldersgrupper, der udfører frivilligt arbejde i form af personlig omsorg, besøgstjeneste, kontaktperson mv.

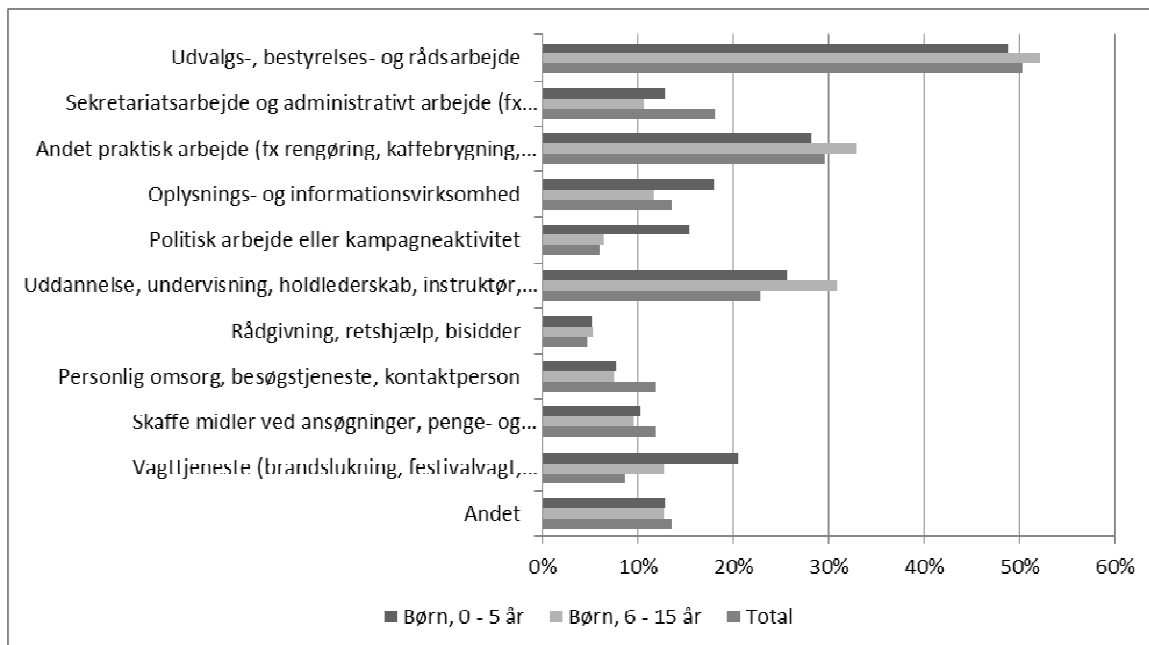
Uddannelse har også en betydning for, hvilke opgaver man løser inden for det frivillige arbejde. De højtuddannede skiller sig ud, idet de er mere aktive inden for bestyrelsesarbejde (70 %) og informationsvirksomhed (37 %) end gennemsnittet, og mindre aktive end gennemsnittet inden for praktisk arbejde.

Figur 5 Spørgsmål: Hvilken form for frivilligt arbejde udfører du? (Lang videregående uddannelse i forhold til total)

For de frivillige blandt forældre med hjemmeboende børn gælder det, at tre opgavetyper skiller sig ud. Idet mange børnefamilier er engageret inden for idrætsområdet, er de typiske opgaver træner-/instruktøropgaver, praktisk arbejde og informationsvirk-

somhed. Opgaver der i vid udstrækning kan relateres til typiske opgaver i idrætsfor- eninger. En forholdsvis stor andel af småbørnsforældrene arbejder med vagttjeneste (21 %). Sådanne opgaver kan tænkes at appellere til småbørnsforældrene, da der typisk er tale om tidsafgrænsede opgaver, der bedre kan passes ind i hverdagen, end mere traditionelle typer frivilligt arbejde.

Figur 6 Spørgsmål: Hvilken form for frivilligt arbejde udfører du? (Børnefamilier)

Flere frivillige – hvordan?

Hvad kan motivere de frivillige til at arbejde mere frivilligt?

Det er i høj grad personlig interesse, der er afgørende for de frivilliges videre engagement. 90 % svarer, at den personlige interesse kan få dem til at yde en ekstra indsats på det frivillige område. Men der er også andre forhold, der betyder noget. Det sociale aspekt af den frivillige indsats skal ikke undervurderes: 24 % af de frivillige angiver, at de vil kunne bidrage yderligere, hvis de ikke skulle arbejde alene. Tendensen er især udtalt for de unge, hvor 41 % angiver, at det sociale element har betydning for motivationen til at bidrage yderligere.

Der har været spekuleret i om unge motiveres af andet end de tidligere generationer. Undersøgelsen i borgerpanelet giver det svar, at der er forskel på, hvad der motiverer unge og ældre. For aldersgrupperne over 35 år er det henholdsvis 6 % (36-65 år) og 2 % (over 66 år), der vil bidrage yderligere, hvis de modtager en form for belønning (t-shirt, fribilletter eller lignende). For de unges vedkommende er det hele 28 %, der angiver belønning som motivationsfaktor. Der er altså markant forskel på hvilke forhold, der skal opfyldes for at motivere unge og ældre.

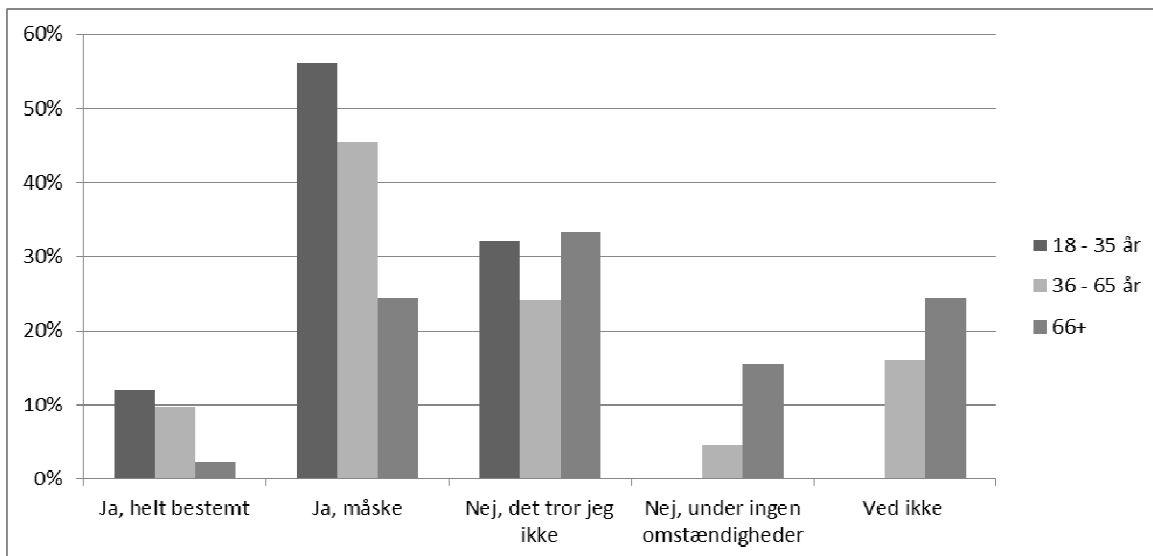
I antologien *Mulighederne af en Ø* (red. Rømer og Lambæk Nielsen, 2012) er gengivet nogle af de faktorer, der er med til at motivere frivillige. Der er i motivsammenhæng ikke tale om et enten eller i forhold til motiver. Der er snarere tale om et mikset mellem forskellige motiver (Koefoed og Rømer, 2012). Mikset kan være forskelligt fra person til person, og i denne undersøgelse tyder det på, at mikset også er forskelligt på tværs af generationer.

Nogle af kodeordene for den "ny frivillighed" er frie valg, individ, personlig interesse og netværk. Dette støtter forestillingen om at unge i højere grad definerer deres identitet gennem egne valg i modsætning til traditionerne. T-shirts og andet kan være en måde at signalere sin identitet til omverdenen på; altså at det fx er sejt at have været frivillig til en koncert eller festival.

I forhold til at motivere de unge handler det dermed ikke alene om t-shirten, men i høj grad om det t-shirten signalerer til andre.

Hvad med de der ikke er frivillige?

Det er typisk de unge, der angiver, at de aldrig har udført frivilligt arbejde. Det betyder dog langt fra, at de unge ikke kan motiveres: 67 % af de unge, der ikke arbejder frivilligt i dag har en forventning om at arbejde frivilligt på et tidspunkt. For aldersgruppen 36-65 år er det tilsvarende tal 54 %, hvilket umiddelbart må siges at være et godt rekrutteringspotentiale for de frivillige organisationer.

Figur 7 Spørgsmål: Overvejer du at udføre frivilligt arbejde engang i fremtiden?

En del af de der ikke er frivillige (15 %), er "bare ikke kommet i gang endnu". 37 % angiver, at de "ikke har tid lige nu, men måske om nogle år". Det er sagt på en anden måde ikke uvilje blandt de ikke-frivillige, der holder dem tilbage fra at deltage.

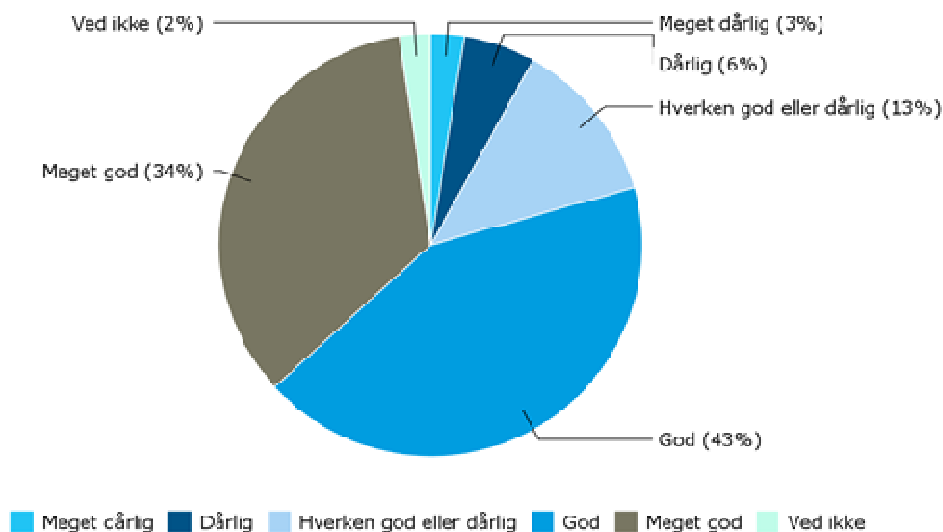
De to grupper oven for indikerer også to af de veje man kan gå for at få flere frivillige: Det blide skub og en ny type frivilligopgaver. Det blide skub er for en del af de, der bare ikke er kommet i gang endnu, et spørgsmål om en personlig opfordring til at deltage i det frivillige arbejde. En borgerpanelundersøgelse fra Ringkøbing-Skjern viser, at kampagner og plakater ikke er det, der får borgerne til at være frivillige. Derimod er den personlige og direkte opfordring til at være med til at løse en konkret opgave en af de største motivationsfaktorer.

Frivilligt arbejde kan antage mange former. Som tidligere nævnt er der på den ene side en stor andel af børnefamilierne, der rent faktisk er aktive i kortere aktiviteter som fx vagttjeneste ved festivaler og lignende (se figur 6). Blandt de der ikke er frivillige, er der en meget stor andel af børnefamilierne, der angiver at de ikke har tid, men måske gerne vil om nogle år.

Et konkret forslag

Borgerpanelet blev også stillet følgende spørgsmål:

Bornholms Regionskommune overvejer at oprette en funktion, der skal formidle kontakt mellem borgere, der ønsker at være frivillige, og foreninger og organisationer, der har brug for frivillige. Ideen er at skabe et sted, hvor borgerne kan gå hen med deres ønske om at være frivillig. Om man vil være frivillig 2 timer om ugen eller 2 timer om måneden betyder som udgangspunkt ikke noget. Foreninger og organisationer kan på den anden side beskrive opgaver eller konkrete aktiviteter, som de ønsker frivillig hjælp til.

Figur 8 *Besvarelse af spørgsmål om formidlingsfunktion*

77 % af borgerpanelet mener, at det er en god eller meget god ide at oprette sådan en funktion. Funktionen er ikke nærmere beskrevet for borgerpanelet, og de åbne svar rummer også enkelte bekymringer for om funktionen vil gøre kontakten mellem frivillig og forening/organisation unødigt bureaukratisk. Det er dog kun 8 % af borgerpanelet, der synes at det er en decideret dårlig ide.

En frivilligfunktion som ovenstående vil sandsynligvis kunne formidle nogle af de opgaver, der er tiltalende overfor de grupper som i dag ikke er frivillige. Blandt de der ikke er frivillige er svarfordelingen stort set den samme som for det samlede borgerpanel. 75 % af de ikke-frivillige synes, at det er god ide med en sådan "frivilligformidling". Funktionen kan derfor med fordel indgå i de fremtidige drøftelser af frivilligområdet i kommunalbestyrelsen og udvalgene.

Frivillige og de kommunale opgaver

Imellem den frivillige sektor og den offentlige sektor findes der flere dilemmaer og centrale spørgsmål, der tydeligt afspejler sig i denne undersøgelse.

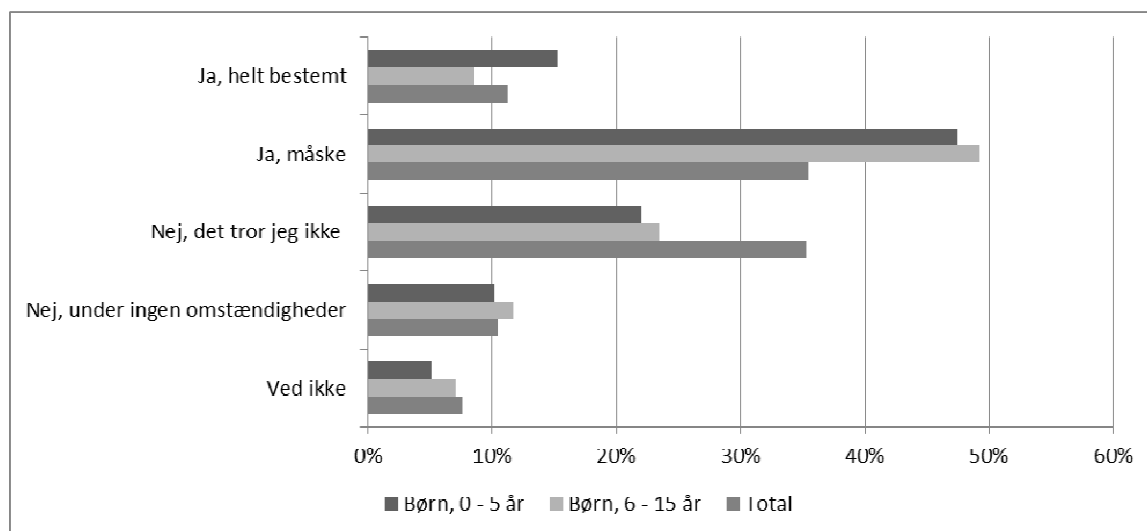
- Holdninger kan være principielle eller pragmatiske
- Hvor frivilligt er det hvis man afkræves frivillig arbejdskraft?
- Hvorfor arbejde frivilligt når skatten er så høj?
- Hvor skal grænsen mellem faglighed og frivillighed gå?

Hvad med os selv?

Landsdækkende undersøgelser viser, at der ofte er forskel på, hvad de samme mennesker mener på et overordnet principielt niveau og hvad de mener, når det har direkte betydning for deres eget liv. Borgerpanelet er delt i spørgsmålet, når det gælder villigheden til selv at yde en frivillig indsats, mod at få en bedre drift eller vedligeholdelse af kommunale idrætsanlæg, institutioner, skoler og/eller pleje- og aktivitetscentre. 47 % er mest for ideen, mens 46 % er mest mod ideen.

Resultaterne viser, at alder har betydning i dette spørgsmål, hvor 58 % af de unge er mest for ideen, mens det kun er 40 % af de ældre, der er for.

Ser man udelukkende på børnefamilierne ligger andelen generelt højere end gennemsnittet, og det er især forældre til børn i daginstitutions- og skolealderen, der gerne vil yde en frivillig indsats.

Figur 9 Spørgsmål: Er du som bruger/pårørende selv villig til at yde frivilligt arbejde, så vi får en bedre drift eller vedligeholdelse af kommunale idrætsanlæg, institutioner, skoler og/eller pleje- og aktivitetscentre? (Børnefamilier)

På det mere principielle spørgsmål, om borgerpanelet synes det er i orden, at regionskommunen åbner for samarbejde med frivillige om drift og vedligeholdelse, er der større usikkerhed at spore. Fordelingen mellem ja, nej og ved ikke er næsten lige store. Den forventede forskel på holdningerne på overordnet og borgernært niveau udblevr altså. Argumenterne for borgerpanelets holdninger til dette spørgsmål er mange, men der tegner sig alligevel nogle klare linjer i forhold til, hvilke bekymringer eller positive forventninger, der knytter sig til svarene.

Kan man stille krav om frivillighed?

Frivillighed har været en del af den offentlige debat i efteråret 2012. Frivillighed har både været debatteret som løsningen på velfærdsstatens økonomiske udfordringer, men også andre forhold er debatteret. Fx har unges kendskab til "den virkelige verden" før en videregående uddannelse været omdiskuteret, for kan man tvinge nogen til frivilligt arbejde?

Borgerpanelet blev stillet 6 spørgsmål, der relaterer sig til debatten om grænserne for frivillighed.

Børn og unge

Første spørgsmål drejede sig netop om, hvorvidt man kunne kræve 20 timers frivilligt arbejde for adgang til videregående uddannelse. 60 % af borgerpanelet er uenige i at man kan opstille dette krav. Kun 19 % erklærer sig helt eller delvist enige i spørgsmålet.

Andet spørgsmål handlede om børn, og her er borgerpanelet anderledes positivt stemt: 63 % er enige eller helt enige i udsagnet om, at man kan stille forventninger til børn om at deltage i strandrensning to weekender om året. Særlig den ældre del af befolkningen (66+) synes det er en rigtig god ide; her er det 80 %, der er enige eller helt enige i udsagnet.

Pårørende til borgere på plejecentre og døgninstitutioner

Spørgsmål tre til fem tager udgangspunkt i debatten om forventningerne til pårørende til borgere på plejecentre og døgninstitutioner. Spørgsmålene handler om forventninger til pårørende i forhold til henholdsvis sociale aktiviteter, praktiske opgaver og personlig pleje.

I det tredje spørgsmål skulle borgerpanelet tage stilling til følgende udsagn: *Jeg synes det er i orden, at stille forventninger til pårørende om at deltage i sociale aktiviteter på plejecentre eller døgninstitutioner, som fx at gå tur, spille kort, synge mindst 1 gang om måneden.* Borgerpanelets svar er næsten lige meget for som imod. Der er en svag overvægt af de der er enige eller helt enige (50 %), mens de uenige eller helt uenige udgør 42 %. Det er værd at bemærke at der er sammenhæng til alder, idet tallene for gruppen på 66+ år er 63 % enige eller helt enige, mens kun 26 % erklærer sig uenige eller helt uenige.

I det fjerde spørgsmål skulle borgerpanelet tage stilling til følgende udsagn: *Jeg synes det er i orden, at stille forventninger til pårørende om at deltage i praktiske opgaver på plejecentre eller døgninstitutioner, som fx tøjvask, indkøb, rengøring mindst 1 gang om måneden.* Her er holdningen en ganske anden hos borgerpanelet. 73 % er uenige eller helt uenige i udsagnet, og kun 18 % er enige eller helt enige.

I det femte spørgsmål skulle borgerpanelet tage stilling til følgende udsagn: *Jeg synes det er i orden, at stille forventninger til pårørende om at deltage i plejeopgaver på plejecentre eller døgninstitutioner, som fx bad og toiletbesøg.* Borgerpanelet er næsten enige om at være uenige i udsagnet. 86 % erklærer sig uenige eller helt uenige i udsagnet, mens kun 5 % er enige eller helt enige.

Borgerpanelets svar viser en klar tendens. Der er i borgerpanelet en vis forståelse for, at der stilles forventning om, at pårørende har social kontakt på månedlig basis. Det ser dog ud som om, at jo tættere man kommer på privatsfæren, des mindre bliver viljen til at stille forventninger til de pårørende.

I det sjette spørgsmål blev regionskommunens eventuelle samarbejde med frivillige sat i relation til en situation på arbejdsmarkedet med mange ledige. Spørgsmålet lød: *Jeg synes det er i orden, at regionskommunen samarbejder med frivillig arbejdskraft om fx vedligeholdelsesarbejder, selvom der er mange ledige.* 68 % erklærer sig helt uenig eller mest uenig i udsagnet, mens 23 % erklærer sig helt enige eller mest enige.

Resultatet kan ses i forhold til det generelle spørgsmål borgerpanelet blev stillet: *Syner du, det er i orden, at også regionskommunen åbner for samarbejde med frivillige om drift og vedligehold af fx sine egne idrætsanlæg, børneinstitutioner og skoler.* På det spørgsmål var besvarelsene ligeligt fordelt med en tredjedel på ja, nej og ved ikke. En stor del af de der erklærer sig uenige i spørgsmålet, der blev relateret til den givne arbejdsmarkedssituation, var de der i det generelle spørgsmål svarede "ved ikke". Det er dog interessant at se, at 40 % af de der svarede ja i det generelle spørgsmål erklærer sig mest uenig eller helt uenig i spørgsmålet med arbejdsmarkedet.

Hvornår er det frivilligt?

Når spørgsmålet om frivillighed tages op i kommunalt regi opstår spørgsmålet ofte om det frivillige arbejde overhovedet kan harmonere med kommunal opgaveløsning. En borgerpanelundersøgelse kan ikke give svar på dette.

Det borgerpanelundersøgelsens åbne besvarelser kan bidrage med er de bekymringer og forhåbninger borgerne gør sig, når talen falder på frivilligt arbejde.

Kort fortalt er forhåbningerne bl.a. at ved at give mere ansvar til frivillige i den kommunale opgaveløsning, at de frivillige dels kan bidrage med noget andet, der hører civilsamfundssfæren til. Bekymringen er at netop det frivillige element kolliderer med ønsket om kontinuitet, regler og retningslinjer i den offentlige opgaveløsning. I det begge parter ønsker det samme (det bedste for borgeren) kan det virke paradoksalt, at begge logikker ikke kan rummes samme sted. Kofoed og Rømer (2012) forklarer om frivillige, at kulturerne ikke nødvendigvis er modstridende, og at en lang række frivillige organisationer netop bliver mere og mere professionelle. På den anden side er andre forfattere bekymrede for, hvad der sker hvis kommunerne har en tilgang, hvor man taler om at "bruge" de frivillige fremfor at samarbejde med dem (Tortzen, 2012). Nogle af de åbne besvarelser giver indtryk af, at der er en reel bekymring blandt nogle frivillige for, at deres frivillige arbejde "professionaliseres". I et eventuelt videre arbejde med frivillige i Bornholms Regionskommune bør denne bekymring tages alvorligt.

Økonomien og ansvaret

En gennemgående kommentar i de åbne besvarelser er, at "der er betalt for den kommunale service over skatten". Andre foreslår, at skatten sænkes til gengæld for, at de frivillige (forstået som borgerne selv) løser opgaven. De økonomiske argumenter spreder sig dermed over hele det politiske spektrum, men uanset tilgangen er det værd at overveje, hvilken betydning en egentlig besparelse vil få.

Lader man de frivillige deltage i en kommunal opgaveløsning, og samtidig foretager en besparelse, vil det fra de frivilliges synspunkt kunne se ud som om ansvaret for opgaveløsningen også påhviler dem. Med andre ord; hvis de frivillige ikke løfter "deres del" af opgaven opretholdes serviceniveauet ikke. Det bliver således en meget anderledes moralsk forpligtelse overfor modtagerne af den frivillige hjælp, der påhviler de frivillige i en sådan situation.

Med udgangspunkt i borgerpanelets udsagn, er mange interesseret i at tage ansvar som frivillige, men ikke i at få overdraget ansvaret for kommunale opgaver.

Et andet aspekt af økonomien er, at nogle af borgerpanelets medlemmer giver udtryk for, at der er stor forskel på faguddannet personale, og en frivillig. Det er her opfattelsen, at man over skatten har betalt for et kvalitetsniveau i fx plejen af ældre, der er defineret gennem uddannelser. Uagtet at frivillige også har uddannelser, er der en bekymring for om servicen devalueres, hvis den gives af frivillige som erstatning for uddannet personale.

Ideer om frivillighed fra borgerpanelet

Borgerpanelet blev flere steder i undersøgelsen spurgt om ideer til udvikling af frivilligområdet eller nye tiltag. Nedenfor ses et udpluk af ideerne. Ideerne er gengivet med enkelte sproglige rettelser.

"[det] undrer mig meget at kommunen betaler sociale ydelser til så mange borgere uden at lave nogle beskæftigelses projekter indenfor nævnte områder eller andre områder som bliver misligholdt. Hvormed man som modtager af sociale understøttelse kunne føle at man bidrog til samfundet og samtidig skabe et socialt netværk eller bare kom "ud" og få anerkendelse."

"...[områder] hvor de offentlige midler ikke slår til, men der er et ønske om at forbedre/vedligeholde noget i fælles interesse som fx vedligeholdelse af Fælleden i Hasle, hvor kommunen betaler materialer og borgerne udfører arbejdet (frivilligt)."

"Der er bl.a. et stort behov for strandrensning om sommeren, og forskønnelse af vores gader og torve i byerne."

"Lektiehjælp a la den Ungdommens Røde Kors har lavet på Nørrebro."

"Fortælle om gamle dage (i de små klasser)."

"Hente varer til pensionister."

"Undervisning i edb."

"Museumsvagter/-rundvisere."

"Træner-hjælpere (til rejser, kampe m.m.)."

"Tættere samarbejde mellem børne/unge-sagsbehandlere, og de frivillige der møder børn/unge i deres fritid"

"Pasning af stier."

"Hvis man er medlem af fx en idrætsforening, så kunne disse foreninger få en belønning for gode resultater, fx strandrensning, oprensning af vandløb osv."

"Temadage/-aftner, hvor der blev oplyst om det at smide skrald i naturen eller at hælde spildolie ud på jorden."

"Små kommunale busser (reklamefinansieret) som plejehjem/institution kunne låne med en pårørende som chauffør"

"Reserve-bedste ordning"

"Hjælp til personer, der eks. har fået hjerneskade i en ung alder (under 50 år eks.). "

"Frivilligt arbejde i forhold til at skabe bedre muligheder for udvikling og bedre sundhed for arbejdsløse og sygemeldte. Fx frivillige som er villige til at skabe fælles samlinger for motion/gåture/cafekaffe i lokalområderne."

"Man kunne på plejehjem o.l forestille sig samtalegrupper over emner, som brugerne selv vælger. Emner kunne være erindringer, erfaringer fra arbejdsliv, sjove oplevelser m.m."

"En bedre organisering (koordinatorer, fællessekretariat. o.a.) kunne muligvis fastholde og fremme de enkelte aktiviteter i forbindelse med rekruttering og "frivillig-pleje"."

"Der bør tænkes på, at mange ungdomsklubber kun rækker til 18 år. Der bør laves noget for de 18 til 30 årige således, at disse ikke er henvist til kun at gå på værtshus."

"Frivillig mentorhjælp til unge under uddannelse. Der går mange pensionister og efterlønsmodtagere med erfaringer fra arbejdsmarkedet som kunne støtte unge i at tilegne sig de nødvendige værdier på arbejdsmarkedet, som mange ikke får hjemmefra i dag."

"Jeg oplever mange skolebørn, der har brug for et fristed at tage hen en eftermiddag eller 2 om ugen. Det kunne være hos ældre ægtepar, der har lyst til at åbne deres hjem, og stille deres nærvær, tryghed og ro til rådighed for unge, der mangler dette."

"En del af sosu-uddannelsen kunne være frivillig. De kan opnå frivillighedsbevis som de kan bruge i deres videre søgning på arbejdsmarked – det viser jo noget om sociale kompetencer."

"Det kunne måske være ved en temadag, hvor man som ny/kommende frivillig blev introduceret til, hvilke muligheder og behov, der er for frivilligt arbejde. Et mødested, hvor man kan mødes og få en ide til, hvor der er brug for ens hjælp, vil også være en god ide."

Citater om frivillighed fra borgerpanelet

Her følger et udpluk af citater fra de åbne besvarelser i borgerpanelet. Udvalget har til formål at give indblik i nogle de overvejelser borgerpanelets medlemmer har foretaget i forhold til frivillighed. Citaterne er gengivet med enkelte sproglige rettelser.

"Jeg mener, det er YDERST vigtigt, at frivillige ikke tager arbejde fra fagligt uddannede. Frivillige skal ikke tage arbejdspladser og skal ikke risikere at stå med et ansvar som bliver 'farligt' på den ene eller anden måde. Samtidig er det vigtigt og sjovt at løfte i flok. En svær og fin balancegang her!"

"Jeg vil kontaktes personligt fra opgave til opgave, som sagtens kan være mange af slagsen, ikke aftaler om lange forløb."

"Jeg vil gerne medvirke på en måde, hvor jeg kan hjælpe uden, at hverken jeg eller andre føler, at jeg "tager en andens arbejde" dvs. at arbejdet er aktivitetsbestemt (noget der kun sker en gang imellem) og ikke blev gjort, hvis det ikke var fordi der var frivillige til det."

"Generelt tror jeg at en "tilbudsordning" af en art, vil være den optimale løsning"

"Jeg tror mange oplever at der er skåret så meget ind til benet, at man kan gøre stor forskel ved at give en hjælpende hånd. At det ikke burde være sådan, er jo så en anden snak!"

"Alternativet kan være, at disse ting ellers nedlægges."

"Bedre end det går total i forfald, og så giver det sammenhold i det pågældende område."

"Vi har en af verdens højeste skatteprocenter, hvis borgerne skal yde frivilligt arbejde ved siden af er der noget galt med forvaltningen af vores penge."

"Vi betaler høje skatter, hvis jeg skulle arbejde frivilligt, skal skatterne sættes ned."

"Man skal ikke stjæle det arbejde som ellers skulle udføres af den private erhvervssektor."

"For at jeg kan overleve som selvstændig erhvervsdrivende, er jeg afhængig af - ligesom andre selvstændige er - at også kommunen udbyder mindre og større opgaver til os lokale håndværkere. Når vedligeholdelse af skoler, institutioner og lign. bliver udført af frivillige, vil de lokale håndværkere miste grundlaget for at drive virksomhed på Bornholm."

"Man så får et medansvar, og der kan måske blive gjort flere ting."

"Frivilligt arbejde skal ikke erstatte lønarbejde."

"Hvis frivillige overtager det offentliges arbejdsopgaver vil det let kunne medføre offentlige besparelser med tilhørende færre beskæftigede med løn - altså endnu større arbejdsløshed."

"[I forhold til] de opgaver I kredser om (vedligehold, opmaling, græsslåning m.v.) må jeg samtidig advare kraftigt imod for store forventninger. For det bliver nemt "Tordenskjolds soldater", der må flytte fokus fra træning, formidling, drift af klublokale og det organisatoriske arbejde over på pasningsopgaver, hvilket vil svække kvaliteten af det, der gerne skulle være kerneydelserne inden for idræts-, kultur- og fritidsområdet."

"Der skal bare være mulighed for at sige ja en gang imellem og ikke være forpligtiget på faste dage. Det holder nok mange tilbage, hvis man skal sige ja til faste ordninger."

"Det, der er vigtigt at huske er, at lysten styrer værket, og at frivilligt arbejde ALDRIG må erstatte kompetent, professionelt arbejde."

"I dag ville jeg ikke vide hvor jeg skulle gå hen for at melde mig til som frivillig, hvis det ikke lige er på det idrætslige område."

"...er det ikke en form for godkendt sort arbejde?"

"Ideen med frivillige er god, men den skal ikke bare erstatte faglærde og ansatte folk."

"Det at bidrage til fælles arbejdsopgaver inden for ens egen interesse, eller være holdleder og rejse med børn og unge ud til deres arrangementer, skulle være alle forundt. Det giver en så meget positiv energi. Og det kan ydes af alle."

"Der bør lægges vægt på ordet FRIVILLIGT. De pårørende hjælper i den udstrækning de magter det. Der er ingen grund til at give dem dårlig samvittighed over, at de ikke kan yde mere."

"Man skulle hellere ændre værnepligten til andre former for arbejde i det offentlige - og så kan nægterne blive soldater (alvorlig talt)."

"Det er godt, at frivillige deltager i fællesskabet ved sociale arrangementer på plejehjem, men ærgerligt, hvis det gør, at det ansatte personale kun er sammen med beboerne i plejesituationer. Det kan gøre samarbejdet med den ældre borger bedre, hvis der også er fælles minder om gode sociale oplevelser. Det må være rarere at tale om høstfesten eller bankospillet end sidste uges bad."

"Jeg er bekymret for, at kommunerne "øjner" chancen for at spare nogle penge ved at overdrage arbejdet til frivillige, som man dels ikke har kendskab til, dels ikke ved hvor længe er til rådighed."

Liste over figurer

FIGUR 1 SPØRGSMÅL: UD FRA DENNE DEFINITION, HVOR OFTE ARBEJDER DU DA FRIVILLIGT?	5
FIGUR 2 INDEN FOR HVILKE OMRÅDER HAR DU UDFØRT FRIVILLIGT ARBEJDE?	6
FIGUR 3 SPØRGSMÅL: HVILKEN FORM FOR FRIVILLIGT ARBEJDE UDFØRER DU? (DER KUNNE I DETTE SPØRGSMÅL ANGIVES FLERE SVAR)	7
FIGUR 4 ANDEL AF ALDERSGRUPPER, DER UDFØRER FRIVILLIGT ARBEJDE I FORM AF PERSONLIG OMSORG, BESØGSTJENESTE, KONTAKTPERSON MV.	8
FIGUR 5 SPØRGSMÅL: HVILKEN FORM FOR FRIVILLIGT ARBEJDE UDFØRER DU? (LANG VIDEREGÅENDE UDDANNELSE I FORHOLD TIL TOTAL)	8
FIGUR 6 SPØRGSMÅL: HVILKEN FORM FOR FRIVILLIGT ARBEJDE UDFØRER DU? (BØRNEFAMILIER)	9
FIGUR 7 SPØRGSMÅL: OVERVEJER DU AT UDFØRE FRIVILLIGT ARBEJDE ENGANG I FREMTIDEN?	11
FIGUR 8 BESVARELSE AF SPØRGSMÅL OM FORMIDLINGSFUNKTION	12
FIGUR 9 SPØRGSMÅL: ER DU SOM BRUGER/PÅRØRENDE SELV VILLIG TIL AT YDE FRIVILLIGT ARBEJDE, SÅ VI FÅR EN BEDRE DRIFT ELLER VEDLIGEHOLDELSE AF KOMMUNALE IDRÆTSANLÆG, INSTITUTIONER, SKOLER OG/ELLER PLEJE- OG AKTIVITETSCENTRE? (BØRNEFAMILIER)	13